

פ ר ט י כ ל מט. 3/2

מיטיבת ועדת החינוך שהתקיימה ביום ד'
כ"ח חשון תש"א (8.11.50) בשעה 9.00.

נוכחים:

חברי הועדה:

- ט. פרסיץ - היו"ר
- פ. אילנית
- ע. אסף
- א. הכרמלי
- ד. נצר
- א. רוזאל-נאור

סוזמנים:

דר. בן-יהודה - מטעם משרד החינוך.

סדר-היום: סקירת דר. בן-יהודה על מצב החינוך בסנת תש"א.

ט. פרסיץ - היו"ר:

אני מצטערת שדר. בן-יהודה צריך לקיים את סקירתו במסגרת מצומצמת זו. גם "ערב בחירות" - וגם היום גורם לכך, על-כן תרשו לי לקחת דברים עם יו"ר הועדות, על-מנת שנוכל לקבוע את ישיבות ועדת החינוך ביום ג' ובזה נאפשר גם לשר החינוך להשתתף בישיבותינו.

א. רוזאל-נאור:

שרר אם אפשר לקיים את ישיבת ועדת החינוך ביום ג' בשעה 11.00, כי ועדת

הכנסת נגמרת תמיד בשעה זו.

דר. בן-יהודה-מטעם משרד החינוך: אני הכינותי סקירה על מצב החינוך

ברגע זה, ולא בהיקפו המלא. אני אמסור את עיקר הדברים. בדרך כלל, יש לציין, כי הקיץ עבד בסימן של השתלמויות מורים, היו קורסים רבים להשתלמות. הסתדרות המורים סדרה אף היא קורס להשתלמות מורים בהיקף רחב. השתתפו מאות מורים, והדבר נעשה מתוך תמיכת משרד החינוך - התקציב הוא מסותף, אם כי באופן רשמי נערך הקורס על-ידי הסתדרות המורים.

יש לציין שחדשנו את הסעורים

האוניברסיטאים למורים. דבר זה הקיטונו עוד לפני 5 שנים. מורי" בעלי תעודת בגרות נרשמים לקורס אוניברסיטאי, ובמסך של זשה קיצים גומרים נסקבלים תעודה בעלת ערך מעשי אקדמאי - הדבר מסודר עם מדידת היסגים. מצידנו, אנו מכירים בגומרי קורס זה, ואף האוניברסיטה עומדת להכיר בערך אקדמאי של תעודה זו. סידור זה היה קיים עוד לפני פרוץ מלחמת השחרור.

יש לנו שני קורסים ליהדות ולטבע -

וסניהם היו מלאים, השתתפו כ-100 מורים. אגף החינוך סידר שעורי השתלמות בחקלאות, ובטפה האנגלית. ללמודי הטבע יש דרישה רבה מכל הזרמים. כן סידרנו שעורי השתלמות לגבנות ולמורות בתי-הספר לילדי עולים. צריך לציין שהרצון מצד המורים להשתלם הוא די גדול, אם כי אנו חשבנו שהתגובה תהיה עוד יותר גדולה. אולם הדבר כרוך בקסיים רבים ובעיקר טכניים - כגון מקום דיוור. אולם הענות לקורסים היתה מסביעה רצון.

דר. בן-יהודה-מטעם משרד החינוך: כן קיימנו קורס לטורים ערביים
בנצרת שבו מלמדים יהודים ערבית
הקורס היה יפה והשתתפו בו כשלוש מאות איש. הוא נמשך כשבועיים
ימים, הם התיילו בכחות עצמאיים של דוברי ערבית - בחור אחד
שבא מבגדאד/התחיל עם בעבודה, והפך להיות אחד הכחות המרכזיים,
כדאי היה לסמוע שיעור בפסחולוגיה בערבית כטיהודי מדבר ערבית.

מצד שני עבר הקיץ באיום של שביתת
טורים בקטר לשינויים בדרגת המסכורת, אם כי הייתי שקט וידעתי
שלא תפרוץ שביתה, בהיות הטורים חברי הסתדרות. וכאן יש לציין
את חלקה של הסתדרות העובדים שנכנסת לתוך עניני הטורים, ולמזכיר
הסתדרות העובדים יש כח עליון להתערב - וזה מקל עלינו. המטלה
הקיימת שתי ועדות, האחת לקבוע את דרגת המסכורת והשניה - לקביעת
חוקת העבודה. ה נאי היה ששתי הועדות תעבודנה יחד, אלא המציאות
היתה כי ועדת החוקה נכנסה לסבך גדול של בעיות, והיה הכרח גדול
לגמור את ענין המסכורת, ועל כן נפרדו הקטרים, ועדת המסכורת
גומרת את עבודתה וועדת החוקה ממשיכה בעבודה ובדאי תסיים בשבועות
בקרובים - הדבר נגמר ושביתת טורים לא פרצה. השלב הראשון של
ועדת המסכורת נתקבל סמוך לפתיחת בתי-הספר. בתי-הספר נפתחו
בכל הארץ במועד, מלבד בעירית תל-אביב שהחליטה לדחות את פתיחתם
עד לסחרת ראש-השנה מבלי לבאו בדברים עם אגף החינוך ולהוציאו,
כי עומדת הצעה כזו על הפרק. אנחנו לא הסכמנו לדבר ודרשנו בכל
תוקף לטנות את ההחלטה; אזי באה ההודעה בעתונות כי בתי-הספר
יפתחו עוד לפני ראש-השנה, אולם בינתיים התברר כי בחלק מבתי-הספר
עובדים בסיווד, כך שחלק מבתי-הספר נפתחו בכ"ג אלול תש"י והאחר
נפתחו בג' תשרי תש"א.

מלבד בתל-אביב גם במעברות לא
נפתחו בתי-הספר, אולם זה בגלל הויכוח הפוליטי על מהותם של
המעברות. המעברות יקבלו סטטוס של מחנות ויהיה נהוג בהן הסדר
של המחנות. המטלה דנה בענין זה בעוד מועד - באמצע הקיץ, והחליטה
בקורים עלליים החלטה מפשרת, כי אותם המחנות שהפכו למחנות קבע
ולא החליפו את מקומם ימשיכו להיות במעמד של מחנכ. אבל מעברות
שהחליפו את מקומם, בית-הספר הדתי יסאר במקומו ובסטטוסו כמו
שהיה עד כה במחנות, ועל שני הזרמים האחרים יוכלו העולים להחליט
באופן חופסי. המטלה הוסיפה להחליטה זו פרט נוסף, מי ההחלטה הזו
היא בת תוקף אם יתגלה שהיא חוקית. היועץ המספטי הראשי פסק
שהחלטה הזו היא בלתי חוקית, ועל כן לא ניתנה כל יכולת לעשות
משהו בענין פתיחת בתי-הספר. בינתיים לא היתה לנו כל סמכות לפתוח
את בתי-הספר בזמן.

במטלה מסרה בכנסת, כי הענין
מסור לוועדת שרים שהיא צריכה לקבל החלטות בכל מה שנוגע למחנות.
ועדת השרים מורכבת מארבעה שרים: שפירא, לוין, רוזן ושד החינוך.
לפני יום-הכפורים התקיימה ישיבת ועדת השרים והחליטה החלטות
מסוימות, אולם בתי-הספר לא נפתחו בטוועד, הועדה קבלה על אחריותה
סאם יתגלה שהחלטותיה אינן חוקיות היא תבקט אינדנטטי מהכנסת.

חחלטות ועדת השרים הן: א. מחנות
שהם מוכסן הגיאוגרפי מחנות למרות שהפכו לשובי קבע בהם יהיו שני
בתי ספר ששתי מגמות ולא בתי-ספר של זרמים. במעברות יכולים להתקיים
שלושה בתי-ספר: אחד בית-ספר מאוחד של "המזרחי" ו"אגודת ישראל",
כי הם הודיעו שהם ממשיכים באיחוד בתי-הספר. (2) בית-ספר כללי
(3) בית-ספר מזרם העובדים. בסדר זה - כל מי שנרשם במחנה ללמוד
בבית-ספר דתי עובר באופן אוטומטי ללמוד בבית-ספר מאוחד של "המזרחי"
ו"אגודת ישראל", איננו זקוק לרשום את ילדו מחדש. רק אם הוא
שאינם ממשיכים לשלוח את ילדם לבית-הספר הנושא את שם שני הזרמים
מינתן להם האפשרות לערער, וערעור כזה יהיה נידון בוועדה של 4
מפקחים דתיים המטפלים בענין הזה ובמעמד שעי שרים. כל מי שנרשם
בשנה שעברה לבית-ספר אחר, לא דתי צריך להרשם מחדש ולבחור לו את

ד"ר בן-ההודיה: מטעם משרד החינוך:

המגמה, כפי רצונו, בית-ספר כללי או בית-ספר מזרם העובדים. כך
שכל מעברה יוכלו לקיים שלשה בתי-ספר כל אלה שנרשמו לא לבית-ספר
דתי חייבים ברשות חדש.

ב. המנהל הקודם של המחנות ד"ר רוכבך
התפטר וצריך היה למנות מנהל חדש, מנהל על מחנות ועל בתי-ספר דתיים.
המנהל צריך לקבל את אישורו בוועדת הסדרים, עכשיו מינינו את מר בוכנר
שהיה מנהל בית-ספר של "המזרחי" והוא עתה מנהל המדור לחינוך ממעברות.
הוא עובד עם ועדת ארבעת המפקחים הדתיים, וועדת טענה של המחלקה.

אשר לבתי-הספר האחרים - עבר הרישום

בקיץ בכל המקומות בארץ בסדר, עד כמה שאפשר להיות אחראי לטלה הזאת.
פרט לשלשה מקומות ששט לא היה בסדר: תל-אביב, זכרון-יעקב, וסנגרי.
זכרון-יעקב התעקשה ולא רצתה להעביר את הרישום, כי היה שם הסכם
בבית-הספר ולא היה צורך ברישום. היו שם עד כה שני בתי-ספר דתי וכללי,
עתה הוקם שט שיכון חדש ונפתח בית-ספר של זרם העובדים. בתל-אביב, כידוע,
לא היה רישום בגיל 5. על תוצאות הרישום במספרים, עדיין איננו יודעים,
כי האנשים לא קיימו את כל התקנות אשר דרשנו מהם, ולא המציאו למשרד
החינוך דינים-וחשבוניות, מתוך טחטבה שהכל למעשה עבב בסדר ואין צורך
למסור זאת, ולכן אין מספרים מדויקים בענין זה. אולם הרישום עוד נמשך
בכל הארץ, כי הרבה הורים לא התייחסו ברצינות לחוק זה, ואנו עדיין לא
העמדנו למשפט הורים שעברו על החוק. אין מקבלים ילד לבית-ספר בלי תעודת
רישום, המציאות של בית-הספר הכריחה לבצע את הרישום ומנהלים שולחים
הביתה את הילדים שלא הביאו תעודת רישום.

הקיץ לא היו מריבות זדמיות חריפות,
פרט למקומות בודדים כמו: 1) בית-ספר "גאולים" בירושלים, 2) בית-ספר
ברעננה היה מצב חמור מאד - זה תוצאת הפילוגים של שנה שעברה, 3) בית-
הספר בנוה-שאנן שבחיפה, 4) בית-הספר ביבניאל. ברעננה וביבניאל סודרו
הדברים. בבית-ספר "גאולים" המצב אינו פשוט, כי שם הוגש צו על תנאי
נגד שר החינוך ובית-הדין העליון אשר לעסות כל צעד. ב.11.50.16 יתקיים
הביורד.

ענין הילדים בארץ בגיל 5 - סודר, אולם
לא באותה צורה שהחוק התכוון לו. למשל, בירושלים לומדים כל הילדים בגיל
5 על חשבון העירייה, אבל לא בגני העירייה, כלומר כל הילדים שנרשמו
מקבלים חינוך. לומדים בירושלים בגיל זה כ-2,500 ילד. העירייה הסתדרה עם
כל הגנים הקיימים, הפרטיים והצבוריים, והיא משלמת בעד כל ילד סכום
קבוע - כך שהילד פטור משכר לימוד. אנחנו הסכמנו לדרך זו, אנחנו איננו
משלמים 80% מכל ילד, אנחנו משלמים 80% מכתות פיקטיביות, זה בערך 60%
ממה שעיריית ירושלים משלמת בפועל. העירייה פטורה מצידוד, כי היא הבינה
שאם אנו משלמים 80% מסכום הגננות הפיקטיביות, זה מזדהה עם ההוצאות
שהיא משלמת.

חיפה עדיין לא הסתדרה עם כל הילדים.

רוב הילדים בגיל 5 סודרו, ההורים בחיפה משלמים עבור הילדים, כי הדבר
סודר בצורת רשות הנתנת לכל אב לשלוח את ילדו לגן פרטי, וכל מי שמסתדר
בגן פרטי - תומך בהוצאות שכר הלימוד. אני באופן אישי איני רואה רע
בזה, אם ההורים משלמים, צריך רק לדאוג לכך שלא יסבול זה שאינו יכול
לשלם.

אשר למושבות - אין לנו ידיעות ברורות,

לא היה רישום בגיל 5 ולא נתן להם חינוך באופן ישר. עיריית תל-אביב
עשתה משהו בקשר לילדים בגיל זה, בגנים הקיימים יש כ-70 כתות שקלטו
ילדים בגיל 5 ובהם לומדים כ-2,500 ילד. היא פתחה את שערי בתי-הספר
לילדים בגיל 5,5 בלי לשאול את אגף החינוך, לפי החוק מתקבלים ילדים
לבתי-הספר, כל ילד שמלאו לו 6 שנים עד א'טבת, כן מקבלים ילדים לבית-ספר
שימלאו להם 6 שנים במסך חודש טבת ושבת אשר הרופא או המחנך מעידים על
כוסדם של הילדים, והעירייה הודיעה כי יתקבלו לבית-הספר כל הילדים שעד
1.5 גימלאו להם 6 שנים - בצורה זו הוסיפה עוד 3 חודשים - זה כמעט מחצית

ד.ר. בן-יהודה-סטעט משרד החינוך:

גיל 5. אנו קראנו על כך בעתונות, המחלקה דנה בדבר והודענו לעירייה שאנו מוכנים להסכים לכך בתנאי שהיא תפתח כתות גן ולא כתות לימוד, לכך אנו לא נסכים, כי יש לנו קשיים עם הילדים הלומדים קריאה וכתובה. העירייה אמנם, הודיעה לנו כי זאת לא תהיה כתה א', אלא כתה מכינה. אנו הרשיבנו לעשות זאת, הצעתנו היתה הוראת שעה בלבד, כי מוטב שבשנת המעבר ילמדו הילדים משהו, מאשר בכלל לא ילמדו. אנו יודעים שעיריית תל-אביב עושה את כל הטאמציים להקים בנינים ולשכן את בתי-הספר. היתה הבטחה מצידם, כי בשנת תש"א יגמרו כל הבנינים הדרושים בכדי לקיים את חוק חינוך חובה בגיל 5.

אולם הבעיה היותר רצינית - היא חוסר מורים, זו בעיה המאיימת עלינו מאד, ואנו מתחילים להרגיש בזה. עוד לפני שנה התפזרה כתה א' של הסמינר ואין התלמידות מטסיכות בכתה ב' ויוצאות להוראה. אני התנגדתי מאד לפיזור כתה א', כי זה מעמיד בסכנה את החינוך, בעוד שנתיים - לא יהיו לנו מורים, אין כמעט בארץ סמינר שיט לו כתה ב'. לעומת זה הקימונו קורסים מקוצרים - אנו דלינו כבר את כל הכוחות, אולם היו קורסים שהיינו נאלצים להפסיק את קיומם משום שלא היה מספר תלמידים מספיק. אנו גם הורדנו את הרמה של מסתתפי הקורס, כי מתוך 10 מסתתפים של קורס אחד 6 מהם היו גוטרי בית-ספר עטסי - מובן שקורס כזה בטלנו. בכל זאת אנו מקבלים לעבודה כל מי שמדבר עברית ואוטר שלמד בבית-ספר תיכון - המצב בטח זה הוא נורא. יש מנהל בית-ספר אחד הכותב בסגיאיות אורטוגרפיות. אנו מתחבטים בשאלות אלה וישנן הצעות חדשות. אולם ברור, כי יהיו נחוצים לנו כ-2.000 - 1.500 מורים, ואיבני יודע מאין נקח אותם, כי את כתה א' לא בוציא השנה, החלטנו שהמחזור הזה יגמור את חוק למודיו. יתכן שהוא ילמד לפי אותה תכנית, אבל לא במשך שנתיים, אלא במשך 15 חודש רצופים. החלטנו כי יש לשמור על קומץ של מורים בעלי הכשרה. העליה מכיאה עתה עוד פחות מורים מאשר קודם. המפקד כיום מראה כי חסרים לנו כ-500 מטרות בארץ, הילדים מקבלים תורה ב-500 מטרות מורים פחות. אפילו בעיריית תל-אביב שתמיד יש שם עודף של מורים, כי כולם רוצים לעבוד בתל-אביב, יש עתה חוסר במורים כמו בבית-ספר תל-נורדוי.

אנו איבנו מעלימים עין מכל זה וישנן כל מיני הצעות לשינוי הכשרת המורים בכתה של סמינר ערב, ברור כי אנו נעטה את כל מה שאפשר לעשות. אולם זוהי הבעיה היותר חסורה מכל הבעיות האחרות, אפילו חסורה יותר מחוסר בנינים. מובן כי לשאלה זו קשור ענין הסתלמות המורים העובדים ויש לקיים את ההסתלמות תוך כדי עבודתם. במשך השנה קיימנו הרבה קורסים וחוגים, קבלנו שורה של אמצעים - הקימונו מכון להסתלמות בכתב בשביל אותם המורים היושבים בנקודות טרוחקות, והייבנו את כל המורים החדשים בבחינות סלואים. כל המורים שאנו מקבלים ללא כל תעודה צריכים במשך שנתיים לעבוד בחינות, ורק אחרי שהמפקחים יעידו על טיב עבודתם - יקבלו את תעודת ההוראה.

עתה אני עובר לענין בתי-ספר לילדים בעלי מום, עזובים ומופרעים - אלה הם ילדים שמצבם לקוי מבחינה פסיכולוגית. ילדים עזובים - אלה הם ילדים שיכלו להיות נורמליים, אולם עקב מצבם הסוציאלי נוצרו אצלם קומפלקטים בפשיים מסוימים. במדור לילדים פרובלמטיים - אנו מקבלים עתה מפקח מקצועי, ונצטרך לקבל עוד אנשים, אנו מתחילים לטפל בזה בטני כוונים: א) עודד הקרנות של הרשויות המקומיות, ב) פרישת רשתנו על בתי-הספר הקיימים. יש בית-ספר בירושלים לילדים נכים, יש בית-ספר בירושלים שנטא בבית-חולים ואין כל אפשרות להוציאו משם, ואנו מעבירים אותו אלינו. בן עבר ליריבו ית-ספר לחרשים ואלפים בירושלים. יש רשות לפתוח בית-ספר כזה גם בתל-יב. בתי-ספר אלה לא היו בפיקוח מרכזי ועתה הם יקבלו תמיכה. יש רשת עצומה של בתי-ספר פרטיים שמטפרם לא יעלה על דעתכם, יש כ-160 בתי-ספר פרטיים. יש אנשים המתמסרים לענין הזה מתוך אידיאליזם מסויים.

דר. בן-יהודה-סטעם. משרד החינוך:

יש בתי-ספר מאד מפורקקים במובן היחס האנושי שבהם. ישנה ועדה מסותפת של משרד הטעד ומשרד החינוך - מצידנו מטפל דר. דינקא, צריך לזכור, כי יש בתי-ספר שאין להם כל אפשרות קיום ואנחנו רוצים לתמוך בהם ולתת להם טטוס צבורי שידרוש מאתנו זמן רב. יש להקים מוסדות סרכזיים שיטפלו בבתי-ספר כאלה, ואזי יעמדו בתי-הספר על רמה מקצועית טובה.

עתה אנו עומדים להביא לכנסת סעיף נוסף לחוק חינוך חובה, בדבר ילד העובר ללמוד ממקום אחד למקום אחר - זה יחייב את המר להסדיר את ענין התשלומים.

בתי-ספר לנערים עובדים - אנו יודעים כי הרישום בקיץ היה דל מאד, דוקא במקומות החדשים היה רישום יותר, כי הם קבלו זאת כפשוטו, וכל בער בגיל 17 - 14 חייב ברישום. אולם במקומות הגדולים כמו: בתל-אביב, בחיפה וירושלים היה רישום דל, וכן מצד הנוער לא היתה התענינות רבה, ובעיקר מצד מנהיגי הנוער. הנערים שכבר למדו בבתי-ספר היו פטורים מרישום רק באותם בתי-הספר המוכרים, ועל-כן מהרנו לפרסם את רשימת בתי-הספר. אנחנו אנחנו עכשו עומדים להעביר את כל בתי-הספר לסטטוס רשמי שיהיה קשור עם הרשויות הטקומיות, אנו הסדרנו עתה את הפיקוח על בתי-ספר אלה, עד כה לא היה לאגף הפיקוח כל קשר אתם, מלבד הקשר התקציבי, ועתה יהיה דינם כדין בית-ספר שלוטריט בו בבוקר. יש כבר כיום מונחים לבית-ספר לנערים עובדים: מה זאת מחלקה? מה תכנית הלימודים? אף מינינו כבר מפקחים עליהם זרם העובדים מונו ה"ה: כהן, אלפרין וקפלן, מטעם "המזרחי" מר גלעד, עדיין לא קבלנו כל ידיעות מי יהיה המפקח מטעם הזרם הכללי? עלינו יהיה גם לדאוג לאותם הנערים שידרשו, הטפול בהם ואשורם הוא כמו בכל בתי-הספר הרגילים.

בקיץ זה העברנו לאגף החינוך מפעל גדול והוא - קרן מסעדות של "הדסה". "הדסה" פתחה לפני שנים אחדות רשת של מסעדות והיא שואפת ששם יאכלו לא רק ילדים נצרכים, אלא כל הילדים. במפעל זה ישנן כתות שבהן לומדים את עבודת המטבח והוצאו על כך סכומים גדולים. בית-הספר מעסיק כיום כ-80 מורות, 5 מפקחות ויש לו תקציב של -100.000 ל"י לשנה, יש לו ציוד רב במזון וכלים. הם באו עוד לפני שנתיים ובקשו להעביר זאת לאגף החינוך, התנהל מסא-ומתן על כך, ועתה חתמנו על הסכם שתוך הבטחה שאנחנו נרחיב את המפעל. אנו העברנו לרשותנו את כל המנגנון - את המורות, המפקחות, והעוזרות, וכבר פתחנו את המסעדות ויש לנו רוחה בתקציב.

היתה אצלנו משלחת בקשר למפעל החלב, ואנו עומדים להעביר אותו אלינו ולחייב כל ילד בארץ בשתיית חלב, ענין זה מבוצע כמעט בכל הארץ. כיום שותים חלב 130.000 ילד, מלבד ילדי המסקים. במפעל זה יש להשקיע מיד -50.000 ל"י - זהו חוק בין-לאומי ואו"ם מסתתפת בחלק מן ההוצאות. יש לשכת קשר של משרד הבריאות, משרד לנפגעי מלחמה, ומשרד החינוך המקבלת את תמיכת או"ם. עדיין לא חתמנו על העברת המפעל אלינו, אולם בפני או"ם אנחנו כבר האחראים. בבתי-הספר לפי שעה יש שלוש רשויות המטפלות בענין זה והן: "הדסה", קופת-חולים ועיריית תל-אביב. בחלק מבתי-הספר "הדסה" אחראית, בבתי-הספר מזרם העובדים - קופת-חולים, ובתל-אביב יש הסדר מיוחד. אין להתאונן על שרות המוסדות האלה ולכן אין סיבה לדרוש להעביר זאת מהם את השרותים. לעומת זה ישנה הצעה להעביר את כל השרותים והמבנים הפסיכוטכניים המקצועיים. דר. ברכיהו העומד בראש המבנים האלה של "הדסה" עומד על כך שזה יעבור למשרד החינוך, כי זה ענין של חינוך, עד כמה שיש בזה ידיעה מדיצינית, שרות זה צריך לעבור כולו לאגף החינוך.

דר. בן-יהודה-טטעם מסרד החינוך: כן העברנו לאגף החינוך את הגב"ע
בבתי-הספר התיכוניים. ענין זה היה
עד כה בידי הצבא ומסרד הבטחון. היתה מלחמה מתמדת כמו בכל מקום
שיש שתי רשויות, אולם במקרה זה היו כל הזרמים מאוחדים בדעתם, כי
הגדנ"ע צריך לעבור למסרד החינוך - והפתרון בא. באו קיצוצים שונים
במסרד הבטחון והם החליטו להפנות את כל התקציב לנוער העולה בישובי
העולים. מסרד הבטחון הוציא על זה - 200.000 ל"י. אולם הם ראו, כי
הנוער העובד והנוער העולה אינם מקבלים את הטפול המספיק ובקרב אלה
לא נעשתה כל פעולה. מסרד החינוך יקיים את הגדנ"ע בכוחותיו הוא.
בקטנו את הנהלות בתי-הספר, כי אף הן תסתפנה בתקציב ושר הבטחון
הרשה להם להרים את שכר הלימוד, אבל הם לא רצו לעשות זאת, כי הם
כבני הרימו הסנה את שכר הלימוד. הגענו לנקודה קשה ופנינו לוועדת
הכספים של הכנסת והיא הקציבה - 30.000 ל"י אך ורק לעניני הגדנ"ע
וכל הדבר הזה עובר למסרד החינוך. הגדנ"ע יהיה במסגרת הפיקוח הגופני.
תהיינה 5 שעות בשבוע מוקדשות לפיתוח הגוף וטיפול צבאי ואנו נשלם
בשנה הזו את התוספת.

אשר לחינוך הערבי - ישנה עליה
גדולה. בשנת תש"י היו כ-16.000 תלמידים ו-350 מורים וביניהם 20
מורים יהודים, השנה ישנם 25.000 תלמידים ו-600 מורים וביניהם 50
מורים יהודים, זאת אומרת קפיצה של למעלה מ-50% - העליה הגדולה היא
בעיקר בכיתות א-ב, אולם אין להם מחזור של כיתות א-ח כמו בבית-ספר
יהודי. שכתה ח' עוזבת וכתה א' נכנסת, בבית-הספר הערבי לא היתה כלל
כתה ח'. הכתה העליונה היתה אצלם כתה ה' או ו'. בכתה ח' בכל הארץ
היו כ-200 - 150 תלמידים. לכתה א' נכנסים מאות תלמידים, לכן ההבדל
כה גדול יותר מאשר בחינוך היהודי; במספרים אלה כלול גם גיל 5.
כאשר העברנו אותם לרשותנו לא היה לערבים אף גן אחד. יש לנו עתה
4 מפקחים על 16.000 תלמידים שזה 160 כיתות. היחס בין הבנים הלומדים
לבנות הוא: מתוך 16.000 תלמידים 12.500 בנים ורק 3.500 בנות. השנה
מתוך 25.000 תלמידים יש 16.000 בנים ו-9.000 בנות. בין אלה יש
4 בתי-ספר לבדואים בצפון ו-6 בדרום. זה אמנם, יפה לפרטם, אולם הם
נמצאים בטצב נורא. עתה נתגבר כמעט כל התקציב לבתי-ספר אלה. עלי
לציין, כי ועדת הכספים מגלה יחס של הבנה לתקציב החינוך. אני מזכיר
לציין מתוך סיפוק, כי הם עמדו להוסיף לתקציב החינוך בהרבה סעיפים,
אולם האוצר לא נענה, אבל הכנסת תוכל עוד לשנות.

כן היתה דרישה להוסיף לחינוך
המקצועי - 70.000 ל"י, דרשו גם להוסיף לחינוך החקלאי ולגבי הילדים.
יש תביעה להוסיף לגבי הילדים בגיל 4 - 100.000 ל"י אם כי עדיין
לא הוחלט על זה. כן דרשו להוסיף - 70.000 ל"י לציוד לבתי-הספר
לילדי עולים, וציוד לבתי-הספר הערבים בסך של - 50.000 ל"י. ועדת
הכספים החליטה לאשר תקציב לגדנ"ע בסך של - 30.000 ל"י ו-500.000
ל"י להבדל מסכורת המורים. עתה עומדת הועדה על הוספה של - 60.000 ל"י
לגבי הילדים ועל תמיכה לרשויות המקומיות שתהיה לא פחות מ-50%. אנו
נדרסנו להגיש הצעה בקשר לכך, את יתר הדברים אשרו וזה יבוא לכנסת.

אנו כבר נתבקשנו להגיש תצעת תקציב
לשנה הבאה, ויש לשים לב כי בתקציב החדש תהיה מסכורת המורים לפי
הדרגה החדשה, וגבי הילדים יהיו אז בהיקפם הטלא. אם נענה לבקשת
ועדת הכספים, כי יש להגדיל את התקציב לחינוך המקצועי והחקלאי,
ונוסיף לגבי הילדים בגיל 4 יהיה התקציב הרבה יותר גדול. תקציב
החינוך לשנה הנוכחית הוא בערך - 3.300.000 ל"י ועתה יוסיפו
- 500.000 ל"י למסכורת המורים ועוד - 55.000 ל"י.

ש. פרסיץ - היו"ר: נודה לדר. בן-יהודה, ונשאל את כל

אשר יש לנו לשאול כדי שהוא יוכל

להשיב לנו.

פ. אילנית:

יש לי שאלה שלא הובררה דיה בקשר
למעטה שעשתה עיריית תל-אביב לגבי רישום
ילדים בגיל 5,5 והכניסה אותם לכתה א'. אם החלטת חוק חינוך חובה
הוא הכרח פדגוגי ומחייב את גיל 5, הן מובן מאליו שכתה א' נועדה
לילדים בגיל 6? מה זה גיל חינוך חובה מגיל 5? עדיין לא ברור לי
מה זה גיל 5?

אשר למעברות - לא ברור לי מה החוקיות
של החלטת הממשלה, כי החוק איבנו מזכיר את המוסג "מעברה"?

דר. בן-יהודה:
מטעם משרד החינוך.

בתוספת לחוק שהכנסת קבלה מוזכר רק השם
"מחנה".

פ. אילנית:

היתה הגדרה מה זה מחנה? מה הדין לגבי
ראש העין, הרי זה כמעט מקום קבע?
האם יש איזה שהם מספרים לגבי נערים
עובדים מבין הערבים שאינם מקבלים חינוך? הייתי מאד רוצה לברר
איזה אחוז של נערים עובדים מקבלים חינוך מבין אלה החייבים
לקבל חינוך?

האם ישנה איזה שהיא הבטחה שהבנינים
יגמרו ויהיה סידור לגבי הילדים?

ע. אסר:

שאלתי הראשונה מכוונת לוועדת השורים -
לפי החלטתה יכולים לערער אותם ההורים
שרטמו את ילדיהם לחינוך דתי ועכשו אינם רוצים בחינוך מאוחד,
הפוטקים בענין זה הם ארבעת המפקחים הדתיים במעמד של שני שרים.
יש מקום לחשוב שיהיו עוד אנשים שירצו לשנות את הכוון?

מה מצב בני הילדים בישובי העולים?
ומה גורלם של הילדים שהם למטה מגיל 5? אני שניח שבמידה שתפתר
שאלת הילדים בגיל 5 - תמצא את פתרונה גם בישובי העולים.

מה חושבת מחלקת החינוך של עיריית
תל-אביב לגבי ילדים בני 5,5? מה יהיה דינם בשנה הבאה? מה מצב
הפיקוח וחלוקתו בגבי הילדים ובבתי-הספר? אני מבקש לדעת פרטים
על המפקחים.

ד. נצר:

מהם היחסים בין משרד הסעד ומשרד
החינוך ביחס לפתיחת גנים במעברות?
שמעתי כי יש ועדה בין-מטרדית בין שני משרדים אלה המטפלים בזה,
הייתי מבקשת לדעת פרטים בקשר לזה.

אשר לגנים בתל-אביב - יש גנים צבוריים
אולם ביפו אין אף גן עירוני אחד וכל הגנים הם של ארגוני הנשים,
מה תפקידו של משרד החינוך המחייב את עיריית תל-אביב בהקמת גנים
המכילים טאות ילדים בגיל 5?

ענה מאחר שיט לבנו חוק חינוך חובה
חינוך, לקחתי רשימה של אם עובדת והיא מסלמת - 12 ל"י - אטפקה,
2,250 ל"י - חלב לסגה, מטעדה - 33 ל"י, התעטלות - 12 ל"י, זה
מצטרף לסכום של - 59 ל"י, האם זהו חינוך חינוך? יש לבדוק את
המחירים ולראות אם זוהי רשות של כל מקום להציג מחירים איזה שהם
רוצים?

אשר לנערים עובדים - אלה שלמדו לא היו
חייבים ברישום, היו בבתי-ספר של ערב של עיריית תל-אביב, לאי-
זרפוקטיגוריה הם שייכים?

ד. נצ"ר:

במקורות היטוב הקטנים ששם נעשה הריטום, האם יש לסטוד ילדים המחייב פתיחת בית-ספר? יש לי ידיעה שעירית נתניה צרפה אליה את מחנה בית-ילד, והרי זה מחנה קבע, ופתח-תקוה מצרפת אליה את ראש-העין.

אשר לריטום הילדים במעברות - נבין ונאמר פתק הריטום אבדה ואינה בידי הילד, ואנו יודעים, כי גם בריטום מסודר קשה למצוא פתקאות, לא-כל-שכן במעברות, האם נעשה משהו כדי להגשים את החוק במקרה זה ולאפשר לילד ללמוד?

א. רוזיאל-נאור:

היו סמועות בעתונות על הקטת מדורים נוספים באגף החינוך, לפי הרושם שהתקבל אצלי צריך היה לקום מדור לכל זרם, כלומר מפצלים את אגף החינוך, הייתי מבקשת לדעת פרטים בקשר לזה.

דד. בן-יהודה:

לי לא ידוע כל פרטים על כך. מטעם משרד החינוך.

א. רוזיאל-נאור:

מה יש לעשות ביחס לילדים פרובלמטיים ולאן להפנותם? פניתי פה בירושלים בקשר לילד אחד הלקוי בטובן הפסיכי והוריו אינם יודעים מה לעשות אתו לטרות שרכש את הקריאה בקלות טמיעה. וענו לי מאותו בית-ספר שאם יהיה מספר ילדים מספיקיפתח בית-ספר. וכן יש בית אחד ששם ישנם 8 ילדים בבית וביניהם ילד אחד שהוא חרט ואלם וספריע להם והוריו רצו להכניס אותו למוסד טגור, לאן יש להפנותם?

ט. פרטיץ - היו"ר:

בראסונה אני רוצה לטאול את דד. בן-יהודה, כיצד אפשר לוטר שכמעט כל בתי-הספר נפתחו בזמנם, בטעה שגם כיום יש מאות ילדים מחוץ לכתלי בית-פתחה את בתי-הספר. אני איבני מצדיקה את העיריה, אולם ידוע לי שעד היום בניני בתי-הספר עדיין לא נגמרו. העיריה פתחה את בתי-הספר כאשר נגמר סיודם והעכוב חל עקב חוסר חוטרים וחוסר אנשים שיטעו את העבודה. עתה בתי-הספר מלאים עד אפס מקומם והורים רבים אינם שולחים את ילדיהם לבית-ספר, כי אינם רוצים להוסיב אותם בכחה של 70-80 ילד. הייתי בראש-העין וטם מסתובבים 400 ילדים ללא בית-ספר, וכן הדבר ברכוזי עולים אחרים. כי אין חדרים ואין מורים והסקום צר מהכיל אותם. אסור לנו להגיד, כי קייטנו את חוק חינוך חובה. בערים המאוכלסות הצפיפות היא גדולה וילדים רבים מחוץ לבית-הספר. לדברים אלה יש לשים לב. במעברות לומדים תחת עצים וגפנים, אין שם שום דבר, וכך מסדירים את ענין המעברות.

עתה נעשית פעולה מטוימת במשרד הסעד שיט בה מסום כפיה מצפונית, והפעולה נעשית על-סמך משפט מטויט שנאמר על-ידי דד. בן-יהודה שאיבני מאמינה שהיא אמר זאת. נאמר שהוקמה ועדה בין-משרדית בהתאם לבקשת משרד החינוך. בוועדה מסתתפים באי-כח משרד החינוך, משרד הסעד גב. הופרט ומהסוכנות סר סליפר. שר הסעד מודיע כי סידור זה נעשה שלא בידיעתו, וחוזב בא לד"ר בן-יהודה, ואמר שד"ר בן-יהודה אמר לגב' הופרט להקים את המוסדות במעברות. אנו דברנו שענין הגנים צריך לעבור למשרד החינוך ועל-כן אי-אפשר לדבר על הקמת ועדה בין-משרדית. היתה דרישה להעביר לסוכנות את חלוקת הבנינים, על יסוד משפט זה אמרה הסוכנות למשרד הסעד שעליהם לפנות לדד. בן-יהודה. עד כמה שאני יודעת, הדברים רחוקים מן האמת וכן אי-אפשר לבוא ולומר כי בלחצה של גב. הופרט נעשה הדבר. מה שמענין אותי הוא - לא-זה שלא יעשה עוול לגב. הופרט מאחר שהועמדה במצב קשה, אלא לעצם הענין - שמענו שהגנים הם בכלל הפקר, והיום עקב הפעולה הזאת עומדים להוציא את מפעל הגנים שהעובדת שעושה את מלאכתה במשך שנים בתור טומחה ומעבירים את כל הטיפול מידיה של גב. הופרט למר כהן, ודבר זה מעכב, כטובן, את פתיחת הגנים.

ד"ר בן-יהודה:
מטעם משרד החינוך.

אנחנו החלטנו לקבל ילדים עד סוף חודש אדר. אני מסכים שצריכה להיות הבהרת הפסי-חוקיות שבמעברה. בחוקה מוזכרים שני מושגים: מחנות, וישוב סתם, התוספת שהכנסת קבלה הזכירה רק מחנות וזה שייך לסעיף הישן של סתם ישובים. פה רצו להחליט, כזו מעברה במצב מסוים דינה כדין מחנה, ולזה לא הסכימו כל השרים, כי זה נגד החוק. אבל היא קבלה החלטה מפסרת, היא החליטה שאפשר לבוא לכנסת ולדרוש אינדנטיטי ולהצדיק את הממשלה.

יש בתי-ספר רבים קיימים שענין הרישום עדיין לא פוּדָר, ואני נתתי הוראה שביום אחד יעברו כל הילדים את הרישום, כדי להסדיר את הדבר מבחינה פורמלית. יש לנהל תעמולה גדולה, כדי שהתהליך הזה יגמר.

אחוז הנערים העובדים אצל היהודים, הוא הרבה יותר גדול מאשר אצל הערבים, כי קשה יהיה למצוא כוחות הוראה שישתלטו על בחור בן 16 בכפר הערבי.

היתה הודעת חבר הכנסת רוקח, כי יש רצון טוב לפתוח את הגנים. אולם כל שאלת שייכות בתי-הספר קשורה בשאלת החסרים. ואנו עושים הכל וכותבים כי יש לטפח את החסרים, אולם בין חיוב בקשת החומר לבין נתיתו יש עוד מרחק. עזרית תל-אביב הודיעה כי היא מקבל על עצמה לפתוח את כל הגנים עד חג הפסח. הרבה ילדים נקלטו בכתות מכינות אלה. נשליש מהילדים אינם מקבלים חינוך חינוכי, ואני חושב שהאנשים האמידים אינם צריכים להנות מיד מחינוך חינוכי.

הועדה המורכבת ממפקחים דתיים, היא הועדה היחידה שיש לה סטטוס. ל-4 המפקחים יש סמכויות משלהם, אבל יש לה להיות עוד נקודת מוצא, כי אותם האנשים הרוצים לערער סטוס שהם רוצים שילדם ילמד, דוקא, בבית-ספר של "המזרחי" או של "אגודת ישראל", אבל יכול להיות שגם זרם העובדים יפתח בית-ספר דתי, אם כי אנו נתנו להם את האפשרות להגיד: דתי לא של שני הזרמים האלה. אבל הוחלט במעמד של שני שרים, שאחד מהם חייב להיות שר החינוך, שילדים בגיל 5 בישובי העולים הם דאגת הם דאגת ארגוני הנשים. אם ועדת הכספים תתן את תמיכתה לילדים בגיל 4, בראש ובראשונה יתמכו בישובי העולים. ועדת הכספים הקציבה סכום של -500,000 ל"א לטיפול בילדים קטנים. בסום מקום לא רק במעברות לא נפתח גן לילדים למטה מגיל 5.

מצב הפיקוח - סלבוד 4 המפקחים הראשיים יסנם 10,5 - לזרם הכללי, 9 - לזרם העובדים, 6,5 - ל"מזרחי", 1 1/3 - ל"אגודת ישראל". אם נקח לפי כתות, אזי לזרם העובדים יש על כל 135 כתות מפקח, ל"מזרחי" - 170 כתות - מפקח, ל"אגודת ישראל" - 160 כתות - מפקח, ולזרם הכללי - 230 כתות - מפקח. על גני הילדים יש 7 מפקחים לזרם העובדים, 5 מפקחים לזרם הכללי, ל"מזרחי" - 2, ול"אגודת ישראל" 1 1/3. על בתי-הספר התיכוניים לזרם הכללי יש 4 מפקחים, לזרם העובדים 3, ל"מזרחי" - 1, ול"אגודת ישראל" 1/5. נוסף לכך יש מפקחים למקצועות שונים כמו: לזמרה, לאנגלית, לחינוך הגופני ועוד. מספר המפקחים מגיע ל-100, ובזה כבר עברנו על התקן, כי התקן הוא ל-93 מפקחים, ועתה אנו זקוקים להכפלת הפיקוח.

אשר לענייני משרד הסעד ומשרד החינוך- זהו דבר עדין הנוגע ליחסים בין שרים. אני קבלתי הודעה, כי הבניינים בישובי העולים החדשים ובמעברות נסמרו רק למשרד הסעד, אשר לגני הילדים - סכחת שיש גיל סצריך לספל בו, אז פניתי למשרד הסעד על סנת שיזכרו את גיל 5, שגם בטבילת צריך לקבל בניינים. באהה אלי גב, הופרט ואמרה שהחלוקה אינה כה פשוטה, ויש לה הצעה לסיצור הדבר, אמרתי, כי חלשקת הבניינים צריכה להעשות מתוך שתוף פעולה של שני המשרדים, מתוך ידיעה ברורה שחינוך בגיל 5 שייך לנו.

ד.ר. בן-יהודה:
סטעם מסדר החינוך.

מצד מחלקת החינוך מיניתי את מר פינצ'דיק. בא אלי הרב לויין בטענה מדוע מיניתי לוועדה זו את גב. הופרט. אמרתי מאחר שגב. הופרט באה אלי מיניתי מצדנו אדם, ובזה נסתלים העניין, ויותר מזה איני יודע. מסדר אחד אינו יכול למנות ועדה בין-מסדרית ואני רק שמחתי ש הדבר סודר.

אשר לגני הילדים - אלה מקבלים את התקציב ישך ממסדר החינוך, כשם שאנו תומכים בגמנסיה "הרצליה" וב"אליאנס" בלי התערבות עיריית תל-אביב.

מפעל החלב בנתי-הספר - כל מי שיכול לשלם, ישלם עבור כוס חלב, אבל יש ילדים רבים משוחררים מתשלום זה, נדמה לי, כי של - 33 ל"י לשנה ל-140 ארוחות, אינו סכום גדול. אבל אם אנו נטיל תשלום על אספקת ספרים ומחברות ואוכל, אינני בטוח שהאם תרויח משהו.

בתי-ספר של ערב - בתל-אביב לסדר כ-600 תלמידים, בתי-ספר אלה הם בלתי זרמיים, הם פורסטו ברוטות שהם בתי-ספר מופרזים והם יהיו בתי-ספר רשמיים. הם נפתחים באותו זמן שנפתחים בתי-הספר שלומדים בהם בבוקר.

אשר ליטובי העולים - אם יהיו, בניח, 11 ילדים לכל זרם אפשר לפתוח 3 מוסדות. החלטת ועדת השרים היא פוליטית ולא תקציבית. אם המחנה שייך לעיריית במנייה; בית-הספר מוכרח להיות לפי סוגים אלה. שכחתי לצייין, ש במעברות מיסגרות יש רק בית-ספר דתי אחד.

אשר לחיפוס הפתקאות - יתכן ומנהל המדור ימצא את הדבר, אולם בשעה שמערערים ביחס לחינוך דתי, אפשר להרסם מחדש. אולם אם יהיה חוק שאפשר לקבל ילד סמקום אחד במקום אחר - אפשר היה לפתור את הבעיה. השאלה היא - מי צריך לשלם עבור אותו ילד? חוק זה יבוא בקרוב לכנסת.

כאשר אמרתי שבתי-הספר נפתחו כמעט במדעם, כוונתי היתה מחוץ למעברות, כי שם התעכב הדבר. אבל זה אינו מטעם את התמונה הכללית שבירושלים ובחיפה נפתחו כל בתי-הספר, גם עתה יש עוד בתי-ספר שעדיין לא נפתחו, כי חסרות לנו 500 מטרות.

אותרו זר כהן שחברת הכנסת פרסיה דברה אודותו - אני לא דרסתי אותו, רק אמרתי שאם יהיה משהו מתאים נשבילו אני אקבל אותו, כי הוא פדגוג טוב ואדם הגון. אני לא דרסתי שום אדם ממסדר הטעד. על אדם אחר מתנהל מסא-ומלן.

ביחס לטיפול במורים - יש אולפנים משותפים לנני ולסוכנות. ישנם כ-100 מורים שאינם יודעים עברית, מורים אלה הם אנשים בעלי רמה אינטליגנטית גבוהה, הם ילמדו עברית ומקצועות נוספים. אנו הקיסונו עתה אולפו שני לאנשים אינטליגנטים שאין להם הכשרה. אם תהיינה הצעות נוספות כמובן, שנקבל אותן.

המטרייונים המקוצרים - ישנם אנשים פקידים הרוצים לעבור להוראה ומוכנים לבוא בערב וללמוד.

ש. פרסיץ - היו"ר:

אני שמעתי בענין רב סדר. בן-יהודה
אופטימי לגבי שביתת הסורים, אולם
אלינו הועבר מכתב שנכתב לשר ואנו צריכים את הוראת משרד החינוך
כיצד לנהוג בענין זה. אני פניתי לסמך השר ושאלתי מה עשו בענין
זה, אולם כנראה, מטום חילופי גברא, לא נענת. הייתי רוצה לדעת
דבר מסך עלמנת שאוכל להשיב להסתדרות הסורים.

דר. בן-יהודה:

מטעם משרד החינוך.
אני אענה עד כמה שתשןבתי היא
רשמית. עבודת ועדת המסכורת נגמרה
ביחס לסורים וגננות הנמצאים בגבולות
הקיצוניים, כלומר נקבעה דרגת המסכורת לסורים מתחילים וותיקים.
אשר למסכורת הסורים בבתי-ספר תיכוניים, הסתדרות העובדים טוענת,
כי אלה הם מוסדות פרטיים וכל גוף מרכזי אינו יכול לפסוק הלכה
ביחס לעבודת בתי-ספר בסקטור הפרטי, המה יכולים להחליט תמיד על
הרמת המסכורת. אשר לדרגת המסכורת - מדובר עתה אך ורק בבתי-ספר
יסודיים. אולם גם בשטח האחר נצטרך לקבוע הלכה, כי גם לנו יש
ספינריונים. לפי שעה הטא-ומתן נמשך, ואני מקוה שלא תהיה שביתה,
הדבר נתון עתה באמצע הדיון בוועדת המסכורת.

ש. פרסיץ - היו"ר:

אני מודה לדר בן-יהודה בשם כל
הועדה.

הישיבה ננעלה בשעה 12.00.